

Čís. 2735.

I soukromý obžalobce musí si ve smyslu posledního odstavce § 281 tr. ř. ihned po vyhlášení rozhodnutí, jímž nevyhověno jeho návrhu (§ 281 čís. 4 tr. ř.), vyhradití zmáteční stížnost.

Tisková novela (zákon ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n.).

K beztrestnosti ve smyslu § 4 zákona nestačí souběžný úmysl pachatelův chrániti také veřejný zájem, bylo-li jeho hlavním cílem útočiti na osobu napadeného.

Zmatek čís. 9 b) § 281 tr. ř. předpokládá, že nesprávné použití předpisu § 4 zákona týká se skutečnosti pro posouzení otázky viny v souzeném případě rozhodující.

Nejen zjištění doslovu výroku, nýbrž i výklad jeho vnitřního smyslu a účelu jím sledovaného jest skutkovým zjištěním (§ 258 tr. ř.).

Pojem vydávání někoho u veřejný posměch (§ 491 tr. zák.) předpokládá, že závadný výrok ať již obsahem, ať formou, všeobecně neb uváděje určité okolnosti, sesměšňuje protiprávně osobu, proti níž čelí, způsobem ve veřejném mínění ji snižujícím a staví její povahu, vlastnosti, smýšlení, do světla po mravní stránce znevažujícího (snižuje mravní hodnotu napadeného).

Dobírání si není trestno, je-li pouze karikaturou, nebo záleží-li v sarkastickém (ironickém) výrazu nebo v satirických šlezech (označení »bratr« příslušníka strany nebo církve, jejíž příslušníci se vzájemně tak oslovují).

(Rozh. ze dne 7. dubna 1927, Zm I 807/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmáteční stížnost soukromého obžalobce do rozsudku krajského jako kmetského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. října 1925, jímž byl obžalovaný podle §u 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn ze soukromé obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle §§u 491, 488 a 493 tr. zák., mimo jiné z těchto

d ů v o d ů:

Zmateční stížnost soukromého obžalobce uplatňuje proti osvobozujícímu výroku první stolice zmatky §u 281 čís. 4, 5, 9 b) tr. ř. Zmatek čís. 4 §u 281 tr. ř. odvozuje z usnesení soudu prvé stolice, jímž byly zamítnuty návrhy obžalobcovy při hlavním přelíčení na slyšení soukromého obžalobce jako svědka o tom, že sepsání hlášení o případu R-ové a P-ové bylo soukromému obžalobci zatím zemřelým S-em nařízeno, pak o tom, že F-ová byla ze služby propuštěna pro nedodržování čistoty v kasárnách zřízeneckých a pro nedbání rozkazu soukromého obžalobce. Než nehledě k tomu, zda zamítnutí návrhu mohlo působiti na rozhodnutí způsobem obžalobu zkracujícím, nemůže obžalobce zmatek, jehož se dovolává, podle posl. odst. §u 281 tr. ř. vůbec na újmu obžalovaného uplatňovati, poněvadž pokud vidno z protokolu o hlavním přelíčení, proti jehož správnosti po stránce té stěžovatel ni-

jaké výtky nečinil, soukromý obžalobce opomenul i h n e d po vyhlášení rozhodnutí, jímž jeho návrhu nevyhověno, vyhraditi si zmateční stížnost, a spokojil se tím, že teprve po řečech stran, poradě soudu a prohlášení rozsudku proti tomuto zcela všeobecně zmateční stížnost opověděl, čímž nebylo předpisu posl. odst. Šu 281 tr. ř. vyhověno. Bylo proto v tomto směru zmateční stížnost zavrhnouti bez dalšího zkoumání její věcné oprávněnosti.

S hlediska Šu 281 čís. 9 b) tr. ř. napadá zmateční stížnost především rozsudek, pokud soud ve příčině tvrzení článku o propuštění vdovy F-ové a dalšího dotazu o agitování pro politickou stranu ve služebních hodinách uznává danými předpoklady Šu 4 tisk. nov. čís. 124 a prohlašuje tudíž v příčině obou t. zv. důkaz pravděpodobnosti ve smyslu téhož Šu pro vyvinění obžalovaného postačitelným. Jednak jest prý nelogickým, prohlašuje-li soud článek v ostatním jeho obsahu za napsaný pouze ve vlastním zájmu obžalovaného, prohlašuje současně o dvou jeho větách, že obžalovaný jednal ve zřejmém úmyslu chrániti veřejný zájem, jednak vyplývá prý nepochybně z doslovu celého článku, že obžalovaný neměl úmyslu posléze řečeného, nýbrž že při celém článku šlo o osobní útok na příslušníka jiné politické strany a jiné církve ve snaze osobně ho poškoditi. Tu ovšem sluší připustiti, že výhody Šu 4 zákona jest obviněný účasten jen tehdy, je-li zřejmým jeho úmysl chrániti především veřejný zájem, a že soud, zkoumaje článek jen podle jeho jednotlivých závadných vět, opomenul zjistiti vzhledem ke směru celého článku, zda, když i podle jeho přesvědčení při oněch dvou větách jednalo se (zda právě též obžalovanému či jen objektivně, z důvodů jasně nevyplývá) o chránění zájmu veřejného, byl tu zřejmý úmysl obžalovaného, chrániti především zájem veřejný. Neboť ani takový souběžný úmysl obžalovaného nemohl by mu ještě podle jasného doslovu («především») a smyslu Šu 4, odst. prvý zákona zabezpečiti výhodu toho Šu, bylo-li přece jen hlavním jeho cílem, by útočil na osobu soukromého obžalobce. Než v souzeném případě jest tato vada nerozhodnou a nezpůsobitou přivoditi zrušení rozsudku. Neboť, třebaže soud o obou oněch větách prohlásil postačitelným i pouhý důkaz ve smyslu prvního odstavce Šu 4 zákona, sprostil v obou případech obžalovaného nejen snad proto, že se mu důkaz ve smyslu Šu 4 zákona podařil, nýbrž i proto, že v dotyčných dvou větách vůbec urážky obžalobce na cti neshledal; v odstavci týkajícím se agitování pro politickou stranu v služebních hodinách shledal kromě toho i plný důkaz pravdy provedeným. Jest proto zřejmo, že se ani případné nesprávné použití předpisu Šu 4 zákona v souzeném případě netýkalo skutečnosti pro posouzení otázky viny rozhodující, jak by to předpokládal uplatňovaný důvod zmatečnosti.

Stížnost dovozuje (§ 281 čís. 9 a) tr. ř.), že nalézací soud neměl uznati zdařeným důkaz pravdy, ježto není důkazu, že se obžalovaný podpisoval jinak za představeného F-a, by se tomu zalíbil, zakrýváje své češství, když si přece vedl a vystupoval vždy jako Čech, jsa členem českých spolků a posílaje své děti do české školy. Podstatou těchto vývodů nadrží se však stížnost v mezích Šu 288 čís. 3 tr. ř., přehlížejíc zjištění nalézacího soudu. Ten totiž došel, zjistiť obsah a smysl věty

závadného článku, ku přesvědčení, že smyslem stati té bylo toliko, že se soukromý obžalobce za F-a až do převratu podepisoval skutečně jinak, než po převratu. Poněvadž pak nejen zjištění doslovu výroku, nýbrž i výklad jeho vnitřního smyslu a účelu jím sledovaného je zjištěním rázu skutkového, k němu dospívá soud volnou úvahou výsledků hlavního přelíčení ve smyslu §u 258 tr. ř., je podle zákona nepřipustno proti němu jinak brojiti než uplatňováním některého z důvodů zmatečnosti formálně právní, zejména z důvodů zmatku čís. 5 §u 281 tr. ř. Zmateční stížnost nevytýká však onomu zjištění žádné formální vady, nýbrž vychází po této stránce pouze ze skutkových předpokladů, jež si sama tvoří, a podkládá stati článku jiný smysl, než který jí přikládá napadený rozsudek. Vychází-li se ze zjištěného smyslu stati článku, není důvodu, by shledáno bylo právně mylným to, k čemu dospívá v té příčině nalézací soud, porovnáváje smysl oné stati se zákonem a s výsledky provedeného trestního řízení, a stížnost sama ani nedovozuje právní mylnosti dotyčného rozsudkového výroku na podkladě jeho zjištění.

Stížnost není oprávněna ani pokud napadá rozsudkový výrok, jímž nalézací soud vyloučil urážku na cti vydáváním u veřejný posměch podle §u 491 tr. zák. a proto též ve směru tom sprostil obžalovaného z obžaloby. Obžaloba spatřuje skutkovou podstatu v označení soukromého obžalobce »bratrem« a ve srovnávání ve článku vyličeného chování se obžalobcova s jeho členstvím v jednotě železničních zaměstnanců a jeho čestnými funkcemi v jeho politické straně a v československé církvi. Rozsudek odůvodňuje svoje právní stanovisko ve příčině označování soukromého obžalobce slovem »bratr« poukazem na to, že jest všeobecně známo, že příslušníci strany čsl. socialistů — k níž se hlásí soukromý obžalobce — oslovují se vzájemně slovem »bratr«, že název ten je všeobecně užíváný a podobné označování jako »bratr« nebo »soudruh« uvádí se dnes všeobecně i v případech, kde se mluví nebo píše i o příslušnících jiné strany, aniž lze v tom spatřovati sesměšňování určité taktó nazývané osoby. V uvedení funkcí soukromým obžalobcem ve veřejném životě skutečně zastávaných, třebaš bylo učiněno ve spojení s jistými tvrzeními o soukromém obžalobci v závadném článku obsaženými, shledává soud pouhé konstatování skutečností, které ani ve spojení s jinými tvrzeními nemůže jako sesměšňování zakládati skutkovou podstatu urážky na cti. Sluší především vytknouti, že bezpředmětnou jest výtká zmateční stížností, že urážka na cti, spáchaná podle §u 491 tr. zák. sesměšňováním, důkazu pravdy vůbec nepřipouští, poněvadž rozsudek nesprošťuje v té příčině obviněného z obžaloby z důvodu provedení takového důkazu, nýbrž proto, že v závadném článku z úvah výše uvedených vůbec neshledává skutkové podstaty sesměšňování podle §u 491 tr. zák. Pokud zmateční stížnost uplatňuje třebaš ne číselně, alespoň věcně zmatek podle čís. 9 a) §u 281 tr. ř. výtkou, že jest nesprávným stanovisko rozsudku, upírající označení soukromého obžalobce »bratrem« způsobilost ho sesměšňovati, nelze jí přisvědčiti.

Soukromý obžalobce udává sám, že je příslušníkem strany českých socialistů, jejíž příslušníci se navzájem označují slovem bratr. Mimo úvahu zůstává stanovisko, že by příslušnost k této straně znamenala

něco na cti snižujícího nebo sesměšňujícího. Použití slova »bratr«, jež není zajisté o sobě sesměšňujícím a urážlivým, může ovšem za okolností býti míněno jako dobírání si, ve smyslu lehce posměšném jako náznak nevalné osobní vážnosti k označenému, zejména užito-li osobou, jež není k označenému v poměru odůvodňujícím označení »bratrem«. Než ani každé sesměšňování není soudně trestno. Sanderův »Wörterbuch der deutschen Sprache« klade pojem »u veřejný posměch vydává« na roveň pojmu »uvést v hanbu«. Stejně žádá Hye, das österreichische Strafrecht, str. 744 a s ním shodně též rozhodnutí Nejvyššího soudu čís. sb. 1911, 1674, 2340, 2359, dále rozhodnutí bývalého vídeňského zrušovacího soudu čís. sb. 2112, 2926, 3716 k pojmu vydávání u veřejný posměch, by osoba v posměch vydávaného byla snižována ve vážnosti a úctě, nebo, by její vlastnosti byly haněny. Finger, Strafrecht 1914, str. 315 sice nesouhlasí plně s definicí Hyeovou, ale sám uvádí pak při výkladu Šu 491 tr. zák.: »pod vydáváním u veřejný posměch« nelze tu rozuměti již každé sesměšňování někoho, nýbrž, jak dokazuje nadpis »hanění« k Šu 491 tr. zák. a užití slova »v hanlivých spisech« v kontextu, pouze ono sesměšňování, jímž někdo má býti na vážnosti snižen. Podobně vyslovují se Stoos »Lehrbuch des österreichischen Strafrechtes« 1909, str. 305, Milota »Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice« str. 303 a j. Dobírání si není tedy trestno, je-li pouze karikaturou, nebo záleží v sarkastickém nebo ironickém výrazu nebo v satirických šlezech; soudně trestným je teprve sesměšňování toho rázu, jaké vyžaduje § 491 tr. zák. Pojem vydávání někoho u veřejný posměch podle tohoto místa zákonného však předpokládá, že závadný výrok ať již obsahem, ať formou, všeobecně nebo uváděje určité okolnosti, sesměšňuje protiprávně osobu, proti níž čelí, způsobem ve veřejném mínění ji snižujícím a staví její povahu, vlastnosti, smýšlení, do světla po právní stránce znevažujícího. Pojmenování soukromého obžalobce bratrem (zkratkou br.) na třech místech článku i ve spojení s ostatním jeho obsahem poukazuje toliko k tomu, že soukromý obžalobce je českým socialistou, a může proto býti leda jeho dobíráním si: trochu attické soli štiplavosti, ironie, sarkasmu, jak ve mluvě tak i ve psaní, musí však býti dovoleno a musí každý snášeti, pokud to nejde ovšem tak daleko, že by tím trpěl na své cti, na úsudku jiných o jeho hodnotě jako člověka. Přisvědčiti dlužno konečně rozsudku i v tom, že uvedením různých čestných funkcí, soukromým obžalobcem skutečně zastávaných, třeba ve spojení s jistým tvrzením o soukromém obžalobci v článku tom obsaženým, nebylo se cti soukromého obžalobce dotčeno. Nebyloť o soukromém obžalobci řečeno nic hanlivého, bylo-li poukázáno na jeho čestné funkce a postavení ve straně neb církvi českoslov. Mělo-li však býti naznačeno, že není oněm útvarům ke cti, zaujímá-li v nich významné postavení soukromý obžalobce, jak je ve článku líčen, nebyl by to soukromý obžalobce, jenž by se tím mohl cítiti dotčeným. Ježto podle řečeného urážkou na cti podle Šu 491 tr. zák. může býti toliko útok snižující způsobem v tomto Šu blíže vytčeným mravní hodnotu poškozeného v očích jeho spoluobčanů, této složky tu však není, kdyžtž pozastavená místa neobsahují vlastně žádného ostnu proti cti soukromého obžalobce, nelze o podstatě přečinu

podle druhého případu §u 491 tr. zák. vůbec mluvíti. Bylo proto zmatečn^í stížnost zavrhnouti jako bezdůvodnou, z části i po zákonu vůbec neprovedenou.

Čís. 2736.

V trestním řízení a zejména při rozhodování o nárocích na náhradu nákladů lze pohlížeti jako na soukromého účastníka (§ 47 tr. ř.) se všemi důsledky jen na toho, kdo utrpěl trestným činem, pro který byl obžalovaný odsouzen, ujmu na svých statcích (hmotnou škodu), předpokládajíc, že se k trestnímu řízení připojil a náhradu oné škody uplatňuje.

Je-li v čase vynesení rozsudku zřejmo, že trestným činem, jímž byl obžalovaný uznán vinným, domnělému soukromému účastníku škoda nevzešla (vzejít nemohla), nelze odsouditi obžalovaného k náhradě útrat zastupování.

(Rozh. ze dne 7. dubna 1927, Zm I 13/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací uznal po ústním líčení o zmatečn^í stížnosti generální prokuratury na záštitu zákona právem: Výrokem, obsaženým v rozsudku krajského soudu v Liberci ze dne 3. března 1926, jímž bylo obžalovanému uloženo nahraditi firmě August F. 1.200 Kč za právní zastoupení při dvou přelíčeních, jakož i potvrzujícím tento výrok usnesením vrchního zemského soudu v Praze ze dne 11. června 1926 byl porušen zákon v ustanovení §§ 47 a 393 tr. ř.; usnesení toto, jakož i onen rozsudečný výrok se zrušují.

Důvody:

Firma August F. podala dne 20. prosince 1924 u státního zastupitelství v Liberci trestní oznámení na neznámého pachatele pro zločin podle §§ 8, 9 a 85 a) tr. zák., v němž prohlásila, že se připojuje k trestnímu řízení jako soukromá účastnice. Po ukončení vyhledávání podalo státní zastupitelství v Liberci na obžalovaného obžalobu pro zločin podle §§ 9, 85 a) tr. zák., spáchaný tím, že v roce 1923 v Liberci Hynka S-a, Arnošta K-a a Ferdinanda D-a vyzýval, povzbuzoval a svěsti hleděl, by zlomyslně cizí majetek poškodili, při čemž škoda, kterou pachatel zamýšlel, 200 Kč převyšovala, třebas jeho působení zůstalo bez výsledku. Po prvním hlavním přelíčení byl vynes^{en} rozsudek sprostňující a soukromá účastnice, která byla při hlavním přelíčení zastoupena, konečného návrhu však neučinila, byla poukázána na pořad práva soukromého. Ke zmatečn^í stížnosti státního zastupitelství byl rozsudek Nejvyšším jako zrušovacím soudem v Brně rozhodnutím ze dne 2. ledna 1926, zrušen a věc vrácena krajskému soudu v Liberci, by ji znovu projednal a o ní rozhodl. Při hlavním přelíčení dne 3. března 1926 uváděla firma August F., jako soukromá účastnice, zastoupená Drem. Gustavem G-em, že má hmotný zájem na výsledku trestní věci, a žádala za přisouzení útrat zastoupení při dvou přelíčeních 2.000 Kč. Rozsudkem